

KONU 1: SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

Sosyal Bilgiler dersi, bizi hayata hazırlayan, bize bilgi ve beceri kazandıran, bizim yararlı bir vatandaş ve aynı zaman da iyi birey olarak yetiştirmemizi sağlayan bir derstir.

Sosyal Bilgiler Dersi;

1.	Türk milletine ait bağımsızlık ve egemenlik unsurlarının neler olduğunu öğrenmemizi sağlar.
2.	Doğuştan itibaren var olan haklarımızı bilmenin önemini ve birbirimize karşı olan sorumluluklarımızı kavramamızı sağlar.
3.	Vatandaşlık hak ve sorumluluklarımızı öğrenmemizi sağlar.
4.	Devletimize, milletimize ve bayrağımıza karşı sevgi, saygı ve güven duygusunu artırır.
5.	Atatürk ilke ve inkılâplarının öğrenilmesini ve korunmasını sağlar.
6.	Türk tarihini ve kültürünü öğrenmemize yardımcı olur.
7.	Ülkemizi ve dünyayı tanımamızı sağlar.
8.	Demokratik yaşam kurallarını öğretir.
9.	Vatanını ve milletini seven, vatanına karşı görevlerini yerine getiren vatandaşlar olmamıza yardımcı olur.
10.	Beraber yaşama, sorumluluk alma, yardımlaşma ve karar verme duygularımızı geliştirir.
11.	Bilimin ve teknolojinin gelişmesinin insan hayatı üzerindeki etkilerini öğretir.
12.	Birlikte yaşama ve yardımlaşmanın önemini anlamamızı sağlar.
13.	Yaşadığımız çevrenin coğrafi özelliklerini tanımamızı, insanlar ve doğal çevre arasındaki ilişkileri anlamamızı sağlar.
14.	Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkilerini öğrenmemizi sağlar.

UYARI: Sosyal Bilgiler dersinin bir amacı da bizim etkin bir vatandaş olmamızı sağlamaktır.

Etkin Vatandaş: Haklarını ve sorumluluklarını bilen, karşılaştığı sorunları hak, özgürlük ve sorumluluk temelinde çözmeye çalışan, toplumsal sorunlara karşı duyarlı olan bireylere etkin vatandaş denir.

Etkin Vatandaşın Özellikleri	
1.	Haklarını bilir ve gerektiğinde kullanır.
2.	Sorumluluk bilinciyle hareket eder.
3.	Haklarını aramak için dilekçe yazar.
4.	Toplumsal sorunlar karşısında duyarlı olur.
5.	Haklarını, başkalarının haklarını kısıtlamayacak şekilde kullanır.
6.	Haklarının bilincinde ve farkında olur.
7.	Toplumsal sorunlara çözümler üretir ve kendini geliştirir.
8.	Demokratik kurum ve değerleri benimser ve bunları uygular.
9.	Seçim zamanı geldiğinde oy kullanır.
10.	Vergisini düzenli olarak öder.
11.	Askerlik görevini yerine getirir.
12.	Kanunlara ve kurallara uyar.
13.	Ülke yönetimine katkı sağlar.
14.	Üretim yaparak ülke ekonomisine katkıda bulunur.

KONU 2: YENİ OKULUM

Olay: Ortaya çıkan, meydana gelen, olup biten şey ya da duruma olay denir. Hayatımız boyunca her gün birçok olaya tanık oluruz. Bunlardan bazıları bizden kaynaklanır, bazıları bizim dışımızda gelişir.

Olayların Özellikleri	
1.	Birden fazla nedeni ve sonucu olabilir.
2.	Birden fazla olumlu ya da olumsuz sonuç doğurabilir.
3.	Her zaman aynı sonucu doğurmaz. Her olayın farklı sonucu vardır.
4.	Olaylar insanları farklı şekillerde etkiler. Aynı olay herkesi aynı şekilde etkilemez.
5.	Olaylara sadece insanlar sebep olmaz. Hayvanlar, doğal çevre ya da iklimsel şartlar da olaylara sebep olabilir.
6.	Bir olayın sonucu başka bir olayın sebebi olabilir.

Çok Boyutluluk: Bir olayın birden fazla nedeni ve sonucu olabilmesine o olayın çok boyutluluğu denir.

Örneğin, trafik kazalarının sadece bir nedeni yoktur. Trafik kazaları;

- Sürücü veya yolcu hatalarından,
- Yol veya araç kusurlarından,
- Hava ve iklim şartlarından kaynaklanabilir.

KONU 3 : HAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

İnsan, toplum halinde yaşayan bir varlıktır. Bu nedenle insan, yaşamını devam ettirmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için diğer insanlarla **işbirliği** ve **iş bölümü** yapmak zorundadır. Bireyler, gruplar, kalabalıklar ve kurumlar, içinde yaşadığımız toplumu oluşturan unsurlardır.

Birey: Toplumu oluşturan ve kendine has özellikleri olan insanların her biridir. Her insan aynı zamanda bir bireydir.

Örneğin, öğrenci Ayşe, bakkal Hüseyin amca, polis Mehmet aynı zamanda bir bireydir.

Sosyalleşme: Bireyin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olma sürecine sosyalleşme denir.

Bu süreçte birey, toplumun kültürel değerlerini öğrenir ve kendine has beceriler edinir.

- Sabah uyandığımızda ailemize “Günaydın.” demek, kahvaltı bittikten sonra annemize “Eline sağlık.”deyip teşekkür etmek, aile büyüklerimiz işe giderken onları güler yüzle uğurlamak aile içinde sosyalleşmeye örnektir.
- Okula gittiğimizde arkadaşlarımızla selamlaşmak, onların hatırını sormak, evden getirdiğimiz yiyecekleri arkadaşlarımızla paylaşmak okulda sosyalleşmeye örnektir.

UYARI: Sosyalleşme sürecini tamamlayan bireyler toplum hayatına daha kolay uyum sağlar ve daha mutlu olurlar. Bu durum, bireyin öz güvenini artırır. Sosyalleşen bireyler kendi kararlarını kendisi alabilen kişiler hâline gelir. Bu da kişilere ortak hareket edebilme ve iş birliği yapabilme becerileri kazandırır.

Grupların Özellikleri	Kalabalıkların Özellikleri
Grupları oluşturan insanlar birbirlerini tanır. Aralarında işbirliği ve dayanışma vardır. Belli bir amaç için bir araya gelmişlerdir. Birliklilikleri uzun sürelidir. Bir insan aynı anda birden çok gruba üye olabilir. Üye olduğu gruplarda farklı roller üstlenebilir.	Aralarında işbirliği ve dayanışma yoktur. Birbirlerini tanımazlar. O an için bir araya gelmişlerdir. Ortak bir amaçları yoktur. Birliklilikleri kısa sürelidir.
Örnek: 5-A Sınıfı, Tiyatro Ekibi, İzci Kulübü, Halk Oyunları Ekibi, Aile üyeleri birer gruptur.	Örnek: Otobüse binmek için bekleyen insanlar, markette alışveriş yapan insanlar, sahilde güneşlenen insanlar, futbol maçı izleyen seyirciler vb.

Kurum: Toplumsal bir hizmeti ya da ihtiyacı karşılamak için belli kurallara göre oluşturulan kuruluşlardır.

Kurumlar resmi kurumlar ve özel kurumlar olarak ikiye ayrılırlar	
Resmi Kurumlar: Devlet tarafından oluşturulan kuruluşlardır. Okullar, devlet hastanesi, sağlık ocağı, emniyet müdürlüğü vb.	Özel Kurumlar: Kişiler ve şirketler tarafından oluşturulan kuruluşlardır. Özel Okullar, Özel Hastaneler, Eczaneler, Sürücü Kursları vb.
Kurumların Özellikleri	
Kanunlara ve kurallara bağlı olarak kurulmuşlardır. Toplumsal bir ihtiyacı karşılarlar. Gönüllü ya da ücretli çalışanları vardır.	

NOT: Aile, hem gruptur, hem kurumdur.

Rol: Bir kimsenin içinde bulunduğu grupta üzerine düşen görevdir.

Örneğin; 5.sınıfta okuyan Ali, ailede çocuk, okulda öğrenci, futbol takımında oyuncu rolündedir.

UYARI:

- Bir insan aynı anda birden fazla role sahip olabilir.
- Çünkü insanlar içinde bulundukları gruplara göre farklı roller üstlenirler.
- Rolümüz, içinde bulunduğumuz gruba veya kuruma göre değişebilir.

ÖRNEK: Sosyal Bilgiler Öğretmeni, okulda öğretmen, evde baba, ailede evlat, basketbol takımında oyuncu rolünde olabilir. Bir çocuk evde; evlat, abi, kardeş ve çocuk rolünde olabilir. Okulda öğrenci, sınıf başkanı, kulüp başkanı, tiyatro kulübünde oyuncu rolünde olabilir.

Görev: Bir grup içinde yer alan bireylerin rollerinin gereğini yerine getirme zorunluluğudur.

Örneğin, Bir babanın görevi evin geçimini sağlamak, bir annenin görevi evin işlerini yapmak, bir öğrencinin görevi de derslerine çalışmaktır.

Sorumluluk: Bir kişinin kendi yetki alanına giren bir işin sonuçlarını üstlenmesidir.

UYARI:

- Herkesin içinde bulunduğu gruba ve kuruma göre çeşitli sorumlulukları vardır.
- Bir öğrencinin kendisine, ailesine, okuluna ve topluma karşı sorumlulukları vardır.
- Bir öğretmenin derse hazırlıklı gelmesi,
- Bir öğrencinin ödevlerini yapması,
- Bir hizmetlinin okulu temiz tutması birer sorumluluk örneğidir.

Hak: Hukukun bireylere tanıdığı yetki veya kazançtır.

Örneğin, bir çocuğun eğlenme ve oyun oynama hakkı olması, bir öğrencinin eğitim görme ve sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı olması vb.

Diğer yandan her insanın sahip olduğu temel hak ve özgürlükler de vardır. Bunlar; yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğü vb. dir.

KONU 4: ÇOCUK HAKLARINA YOLCULUK

- 20 Kasım 1989 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 18 yaşına kadar herkes çocuk sayılır.
- Bu nedenle tüm çocukların gelişmeleri ve korunmaları için, mutlu bir aile ortamında, sağlıklı bir çevrede, fiziksel ve zihinsel gelişmelerini sağlayacak imkânlarla sahip olmaları gerekir. Bunu sağlamak hem devletlerin hem de ailelerin görevidir.
- Her birey on sekiz yaşına kadar çocuk olarak kabul edilir ve vazgeçilmez haklara sahiptir.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİNE GÖRE;	
1.	Yaşamak, her çocuğun temel hakkıdır ve herkesin ilk görevi çocukların yaşamını korumaktır.
2.	Her çocuğun ailesiyle birlikte yaşama hakkı vardır.
3.	Her çocuk, görüşlerini serbestçe ifade etme hakkına sahiptir.
4.	Engelli çocukların özel olarak korunma ve saygı görme hakkı vardır.
5.	Her çocuğun sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı vardır.
6.	Her çocuk eğitim hakkı vardır. İlköğretim parasız ve tüm çocuklar için zorunludur.
7.	Çocukların oyun oynama hakkı vardır.
8.	Çocuklar zorla çalıştırılmazlar.

UYARI: Çocuk haklarının korunması amacıyla UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) kurulmuştur. UNICEF, Dünya çocuklarını korumak ve yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla Birleşmiş Milletler tarafından kurulan bir yardım kuruluşudur.

UYARI: UNICEF'in amacı dil, din, ırk, millet ayrımı yapmadan dünyadaki tüm çocuklara yardım etmektir.

- Ülkemizde de **Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü** (eski adıyla Çocuk Esirgeme Kurumu) yoksul ve korunmaya muhtaç çocuklara ve ailelere bakım, eğitim, sağlık, kültür hizmetlerini sistemli bir biçimde sunmak için oluşturulmuş bir kurumdur.

NOT: Çocuk Hakları Sözleşmesinin kabul edildiği 20 Kasım günü, tüm dünyada Çocuk Hakları Günü olarak kutlanmaktadır.

Çocuk hakları ihlallerine örnek olarak;

- Çocukların küçük yaşta çalıştırılması,
- Şiddete maruz kalmaları,
- Eğitim haklarının engellenmesi,
- Anne şefkatinden mahrum bırakılmaları vb. gösterilebilir.

İNSTAGRAM SAYFAMIZ:

www.instagram.com/sosyal.cepte/

YOUTUBE KANALIMIZ:

<https://www.youtube.com/channel/UCOhRXStQSqu2vSrfQ-kRWqw>